

Oversigt

over

Dansk geologisk Forenings Møder og Ekspeditioner fra Januar til December 1934.

Mødet den 22. Januar 1934.

Efter at **Formanden** havde holdt korte Mindetaler over Foreningens to afdøde Medlemmer, Dr. phil. **KNUD RASMUSSEN** og Lektor **K. SIMONSEN**, Sorø, gav

Hr. Lauge Koch en Oversigt over Østgrønlands Geologi, ledsaget af Lysbilleder.

Mødet den 29. Januar 1934.

Hr. Erik Westerby holdt et Foredrag om Stenalderfund fra tørlagt Havbund, hvorefter

Hr. Hilmar Ødum gav en Meddelelse om en Boring ved Tinglev. Begge Foredragene er trykt i Medd. Dansk Geolog. Forening Bd. 8 (1933), henholdsvis Side 231 og Side 261.

Derefter afholdtes

Ordinær Generalforsamling.

Efter at Dirigenten, **Hr. C. Ottesen**, havde erklæret Generalforsamlingen for lovlig indvarslet, aflagde **Formanden**, **Hr. V. Nordmann** Beretning om Foreningens Virksomhed i det forløbne Aar, hvorefter **Kassereren**, **Hr. Sigurd Hansen** fremlagde Foreningens Regnskab, der godkendtes efter en kort Bemærkning af **Hr. V. Milthers**.

Derefter drøftedes et til Bestyrelsen indsendt og af denne forelagt Forslag til Ændring af Lovens § 13, gaaende ud paa, at Ægtefæller skulde kunne være Medlemmer af D. G. F. for 9 Kr. Parret, i hvilket Tilfælde de kun skulde kunne gøre Krav paa eet Exemplar af Tidsskriftet. Efter at man under nogen Diskussion var blevet enig om en ny Affattelse af § 13 i Stedet for den ret mangelfulde, der fandtes i det indkomne Forslag, skred man til Afstemningen, under hvilken der afgaves 27 Stemmer for, 16 imod. Hermed var Forslaget forkastet, idet Majoriteten ikke var saa stor, som det ifølge Lovens § 20 kræves til Gennemførelse af Lovændringer.

Ved det derefter afholdte Valg af ny Bestyrelse valgtes Frk. **KAREN CALLISEN** til Formand, idet den fratrædende Formand ikke længere

kunde genvælges. Til den øvrige Bestyrelse genvalgtes d'Herr V. NORDMANN og SIGURD HANSEN, samt nyvalgtes Herrerne KELD MILTHERS og HANS CLAUSEN, idet Herrerne HELGE GRY og CHR. POULSEN ikke ønskede at modtage Genvalg.

Derefter aflagde Hr. V. Nordmann Beretning om Naturfredningsudvalgets Virksomhed.

Mødet den 12. Februar 1934.

Hr. Dr. B. Brockamp holdt et Foredrag (med Lysbilleder) om Seismische Untersuchungen in Dänemark durchgeführt vom Geodätischen Institut. Foredragets Indhold vil senere blive offentliggjort i Geodætisk Instituts Publikationer.

Hr. Victor Madsen takkede Foredragsholderen for det udmærkede, instruktive Foredrag, som han havde paahørt med den største Interesse, men vilde gerne spørge, hvad Formaålet egentlig var med disse af Geodætisk Institut gennemførte seismiske Undersøgelser, om det var geofysisk eller geologisk.

Hr. B. Brockamp oplyste, at Hovedformaålet vel var seismisk, men Undersøgelserne havde muligvis ogsaa geologisk Interesse.

Hr. Victor Madsen maatte beklage, at der ikke havde været nærmere Samarbejde med Danmarks Geologiske Undersøgelse, der vilde have kunnet angive Steder, hvor seismiske Undersøgelser vilde have haft større geologisk Betydning, end de foretagne, som det syntes, gennemgaaende noget planløse Undersøgelser.

Hr. Prof. N. E. Nørlund svarede, at han inden de paagældende Maalingers Udførelse havde henvendt sig til Direktøren for Danmarks Geologiske Undersøgelse og modtaget hans Raad vedrørende Valget af Profiler. Geodætisk Institut havde ogsaa fulgt disse Raad, og man havde desuden udvalgt andre Profiler, som er af Interesse for Geodætisk Institut. I Tilslutning hertil fremhævede Taleren, at de omhandlede Undersøgelser maatte betragtes som geofysiske. Naar der var fremkommet en Meddelelse desangaaende i Geologisk Forening, var det, fordi man havde modtaget en Opfordring hertil, og man var naturligvis taknemlig for den Interesse, der herved blev vist Sagen fra geologisk Side.

Hr. Victor Madsen: Inden de seismiske Undersøgelser Begyndelse henvendte Hr. NØRLUND sig til mig og spurgte mig, hvor det vilde have særlig geologisk Interesse at faa dem udførte. Jeg gav da Anvisning paa den magnetiske Horst ved Harte og det magnetiske Minimum ved Assens. I December 1932 foretoges derpaa seismiske Undersøgelser langs Østsiden af Sørækken Stallerup Sø—Nørresø ved Harte, i hvilke Afdelingsgeolog Dr. H. ØDUM deltog, og jeg overværede dem den 11.—13. Decbr. I Begyndelsen af 1933 søgte og fik Hr. BROCKAMP i D. G. U. Oplysninger om de geologiske Forhold paa Fyn og visse Steder paa Sjælland, uden at han dog meddelte noget nærmere om, paa hvilke Steder Geodætisk Institut paatænkte at fortsætte de seismiske Undersøgelser, og om disse fik D. G. U. derefter ingensomhelst Underretning fra Geodætisk Institut. Da det var Hr. NØRLUND, som havde faaet Pen-

gene til de seismiske Undersøgelser, og som var Leder af dem, burde han i Sagens Interesse have draget Omsorg for et Samarbejde med D. G. U.; man anede jo ikke noget om, hvilken Udstrækning Hr. NØRLUND agtede at give de seismiske Undersøgelser, eller hvilket Beløb han havde til Raadighed til dem.

Hr. N. E. Nørlund: De omhandlede Profilbestemmelser udgør et Led i Arbejdet paa Bestemmelsen af Geoidens Forløb inden for Danmarks Omraade. Dette Geodætisk Institut paahvilende Arbejde er, som allerede anført, Undersøgelsens Formaal, og det er med Henblik herpaa, Undersøgelsen er tilrettelagt.

Mødet den 26. Februar 1934.

Hr. Victor Madsen holdt en Mindetale over Dr. VICTORINUS PINGEL i Anledning af Hundredaarsdagen for hans Fødsel. Se VICTOR MADSEN, 1934: *Victorinus Pingel*. En Livsskildring. Med Noter om hans Fader, Geologen Christian Pingel og hans Familie. Danm. Geol. Undersøgelse. 4. Række, Bd. 2, Nr. 1.

Derefter holdt Hr. Dr. G. Säve-Söderbergh fra Stockholm et Foredrag (med Lysbilleder) om de østgrönländska devon-stegocephalerne och deras betydelse för vertebratsystematiken. Angaaende væsentlige Dele af Foredraget kan henvises til hans Afhandling: Some points of view concerning the evolution of the Vertebrates and the classification of this group. Arkiv för Zoologi. Stockholm 1934.

Mødet den 12. Marts 1934.

Hr. Therkel Mathiassen holdt et Foredrag om primitive Flintredskaber fra Samsø (med Lysbilleder); se: Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1934. S. 39—54.

Derefter fremviste Hr. O. B. Bøggild en Film fra Skarrehage Molerværk paa Mors.

Mødet den 26. Marts 1934.

Hr. Alfred Rosenkrantz indledede en Diskussion om de danske Aases Oprindelse og Dannelsesmaade. I Diskussionen deltog Herterne V. og K. MILTHERS og SIGURD HANSEN.

Mødet den 16. April 1934.

Hr. R. Spärck holdt Foredrag

- 1) Om Betydningen af den vestjyske Reliktfauna og
- 2) om nogle kvartærgeologiske Resultater af den zoologiske Undersøgelse af Færøerne. Foredragene vil senere blive trykte.

Mødet Mandag den 7. Maj 1934.

Hr. Professor, Dr. Hans Frebold fra Greifswald holdt Foredrag om Grundzüge im geologischen Bau von Spitzbergen. Foredraget var ledsaget af Lysbilleder.

10. Maj 1934. (Kristi Himmelfartsdag). Ekspursion til Nordvest-Skaane.

Deltagerne, 64 i Tallet, samledes i Hälsingborg og kørte derfra under Ledelse af Hr. G. TRÖEDSSON med Biler til Ormatorp Grube (ved Nyvång Station), hvor en af Grubernes store Affaldsdynger ved sin Vægt havde presset Jordoverfladen uden for Dyngen i Vejret og frembragt forskellige Overskydningsfænomener af ret anseligt Omfang. Derfra videre over Ängelholm og Margretetorp op paa Hallandsåsen, hvor Hr. TRÖEDSSON redegjorde for sin Opfattelse af Sinarpsdalen og de andre tværs over Aasen førende Dale, som opstaaede ved Erosion af Floder, der i Juraperioden fra Smaalands Højland var strømmet mod SV. Erosionen havde saaledes holdt Dalgangene aabne under den senere Hævning af Aasen. (TRÖEDSSON: Hälsingborgstraktens Geologi. Redogörelse för Högre allm. lärov. i Hälsingborg, läsåret 1929—30). Aasen er yngre end ældste Jura. Man kørte nu videre til Båstad og besøgte Kalkbruddet lige N. f. Båstad Station. Kalken er her en Gruskalk tilhørende Zonen med *Belemnitella mucronata*. I Kalken fandtes store Blokke af saavel Grundfjeld som af kambrisk Sandsten med fastvoxede Skaller af Kridthavets Organismer, hvilket viser, at Hallandsåsen maa have været hævet op, da denne Kridtalfejring blev afsat. Efter at have spist Frokost i Båstad kørte man videre til Torekov, hvor man saa den subkambriske Landoverflade og den derpaa afsatte kambriske Sandsten, der her indeholder smukke og veludviklede *Diplocraterium*-Rev. Endelig kørtes til Dagshög paa Hallandsåsens Sydvesthjørne, hvor man saa Sprækkefyldninger af rhætisk Sandsten i Grundfjeldet. Ekspursionen sluttede i Hälsingborg Kl. 19.

27. Maj 1934. Ekspursion gennem København.

Æmnet for Ekspursionen var de Natursten, som er anvendte som Byggemateriale i københavnske Bygninger og Monumenter, særlig af nyere Opførelse. Man mødtes Kl. 9 ved Genforeningsmonumentet ved Fælledparkens Indgang ved Trianglen og gik derfra under Ledelse af Hr. E. M. NØRREGAARD til Østerport Station, idet man paa Vejen gennem Østerbrogade besaa de i de senere Aar opførte eller i nyeste Tid mere eller mindre ombyggede Ejendomme. Derfra kørte man med Turistbiler ad Routen: Kronprinsessegade, Gothersgade, Nørrevold, Vendersgade, Nørre Farimagsgade, Gyldenløvesgade, Rosenørns Allé, Vodroffsvej, Kampmannsgade, Vesterbrogade, Politigaarden, Amager Boulevard, Christianshavns Torv til Kongens Nytorv; derfra tilfods gennem Strøget til Christiansborg og Dantes Plads, hvor Ekspursionen opløstes.

Litteratur: E. M. NØRREGAARD, 1933: Naturlige Bygningssten anvendt i Københavns nyere Bygninger. Medd. Dansk Geolog. Forening Bd. 8, Hefte 3, S. 249—60.

2-4. Juli 1934. Ekspursion til Samsø.

Ekspursionen lededes af Hr. V. MILTHERS.

Mandag d. 2. Juli. Deltagerne samledes i Kolby Kaas Kl. 14 og begav sig derpaa til Fods over Foldebjerg, Risbjerg til Møllebakken V. f. Pillemark, hvorfra man saa ud over det gennemvandrede Terrænet, der af Hr. MILTHERS antages at være dannet bag en Israndslinie, gaaende fra Tunø i en Bue over Onsbjerg mod Syd til Brattingsborg, med Isen liggende S og V for denne Bue. Herfra gik man gennem Pillemark op paa Tobjerg og saa herfra ud over Terrænet mellem den vestlige Bue og den samtidige østlige Israndsløbe, der forløber fra Besser og ned til Brattingsborg. (Medd. Dansk Geol. Forening Bd. 7, 1927, S. 176 og Bd. 8, 1931, S. 40—41). Videre vandrede man ad Landevejen forbi Selsinggaarde, langs den høje Erosionskrænt, der af Hr. MILTHERS opfattes som den østlige Side af en extramarginal Dal, hvis Vestside udgjordes af den vestlige Istunges Rand. Herfra til Onsbjerg, hvor Ekspursionen havde sit Hovedkvarter.

Tirsdag d. 3. Juli. Med Biler fra Onsbjerg nordpaa over Nordby Hedes lavtliggende Littorinalandskab til Moslet Gaard. Derfra op paa Telegrafbakken, hvor man havde en vid Udsigt over det nordlige Samsø og over den jyske Østkyst fra Mols og helt ned til Egnen Syd for Horsens Fjords Munding. Herfra tilbage til Dyvelsten (Samsøs største Vandreblok) og til Nordby. Efter en kort Rundtur gennem denne smukke Landsby fortsatte man med Bilerne til Langdal, hvis sydlige Del, der nu har Afløb sydpaa, Hr. MILTHERS antog maatte være subglacial, medens den nordlige Del, der nu har Afløb nordpaa, var extramarginal. Vandskellet i Dalen danner saaledes Grænsen for en Istunge. Fra dette Sted gik man op paa Ballebjerg og vandrede videre over Bakkerne mod Syd ned til Maarup Havn, hvorfra man sejlede til Tunø. Her spadserede man gennem Tunø By og ud langs den extramarginale Dal til Nørreklint. Tilbageturen gik langs Stranden til Øens østligste Spids, hvor man besaa Strandvoldsystemerne mellem denne og Havnen. Efter at være komme tilbage til Maarup Havn kørte man videre til Stavns, hvor man fra Nørreklint saa ud over Stavnsfjord med dens mange Holme og Øer. Herfra tilbage til Onsbjerg.

Onsdag d. 4. Juli. Med Biler kørte man til Bøgebjerg N. f. Østerby, hvor der i en Grusgrav fandtes smukke Profiler af bøjede og oppressede Sand- og Gruslag. Videre gennem Besser til Madebjerg, der indeholder en stor Flage af paleocæn Mergel. Videre gik Turen til Endebjerg ved Sydenden af Stavnsfjord, hvor Hr. stud. mag. I. TRØELS-SMITH omtalte de der fundne Stenalderredskaber af meget primitiv Type (se THERKEL

MATHIASSEN: Primitive Flintredskaber fra Samsø. Aarb. f. nord. Oldk. og Hist. 1934, S. 39—54). Fra Endebjerg kørte man til Tranebjerg, hvor Hr. NORDMANN fremviste Kirken og især dens fæstningsagtige Taarn, hvorpaa man fortsatte til Kolhøj Mølle N. f. Brunby, hvorfra man saa ud over den østlige Bakkerække og det bagved denne liggende Terræn. Videre over Ballen til Brundby Teglværksgrav med Plateau-Issøler, delvis afsat under et over Søen fremragende Istag, og fortsatte saa over Ørby og Brattingsborg til Vesborg Fyr, hvor Frokosten indtoges. Endelig kørte man herfra til Kolby Kaas, hvor Ekspursionen opløstes.

29-30. September 1934. Ekspursion til Odsherred og Sjællands Odde.

Lørdag d. 29. Fra København Kl. 13³⁹ med Tog og Færge til Rørvig, hvorfra man spadserede op paa Højsandet og ud til Lagunesøen Dybesø. Fra Højsandet havde man udmærket Udsigt over det Syd og Vest herfor liggende Sandflugtterræn. Ved Dybesø saa man den smukke Littorinaklint i Bakkeøen Ø. f. Søen. Videre gik Turen til Rørvig Kirke. Paa Vejen hertil havde man flere Gange Lejlighed til at se Snit i det under Flyvesandet liggende skalførende Moræneler. Da Mørket nu begyndte at falde paa, gik man direkte til Nykøbing, hvor der overnattedes.

Søndag d. 30. Tidlig om Morgenen tog man ud til Skæreby Bakke N. f. Nykøbing, hvor man saa et Profil med lodret stillede Sandlag, og gik derfra gennem Strandvoldsterrænet tilbage til Nykøbing, hvorefter man med Biler kørte til Højby Station. Her mødtes man med en Del af Deltagerne, der var taget fra København med et tidligt Morgentog, hvorefter man kørte til Klintebjerg, hvor man saa de store Profiler i fluvioglacialt Grus, med de mange Blokke af dansk og palæocæn Kalksten. Videre gik Turen ud over Sjællands Odde med dens stadige Vexlen mellem høje, stærkt kuperede Bakkeøer og de ret brede Littorinatids-Sunde med forskellige, hinanden skærende Systemer af Strandvolde. Paa Oddens yderste Spids »Gnipen« indtoges Frokosten, hvorpaa man, efter en Tur paa Stranden neden for Gnipen, hvor der fandtes forskellige Ledeblokke, kørte tilbage til de store Grusgrave i Strandvoldene paa Yderby Lyng. Videre kørte man til Odden Kirke og besaa denne og Mindesmærket paa Kirkegaarden, hvor Hr. NORDMANN gav en Meddelelse om Søkampen ud for Yderby 22. Marts 1808. Da det nu faldt i med Regnvejr, kørtes til Trøldhøj, hvor man besøgte de to Jættestuer, og derfra til Museet i Stenstrup. Herfra kørtes til Tinghule i den nordlige af Odsherreds Randmorænebuer og derfra til Ravnsbjerg i den sydfør liggende Bakke-Bue. Endelig kørtes forbi Pindal til Høve Stræde, hvor man i godt Vejr har den mest pragtfulde Udsigt over Sejrøbugten og Kysten lige fra Vejrhøj i Syd og til Sjællands Odde i Nord. Derfra kørtes til Asnæs, hvor man tog Toget til København.

Mødet den 22. Oktober 1934.

Hr. V. Nordmann fortalte om sit Besøg i September 1934 ved en palæolithisk Boplads nær Meiendorf lidt NØ for Hamburg. Selve Bopladsen, der er beliggende paa en lille Banke i en Tunneldal, et Stykke bag den sidste Glacialtids Ydergrænse i Hamburg-Egnen, indeholdt kun Redskaber af Flint af et helt igennem palæolithisk Præg, typologisk nærmest Aurignacien, men tidsmæssig set nærmest Magdalénien. Finderen, Hr. A. Rust havde faaet den heldige Ide at udstrække Undersøgelsen til Engen nedenfor Banken og her fandt han i det senglaciale Sand, som var overlejret af Gytje og Tørv og som indeholdt Blade af Dværgbirk, Polarpil og Rypelyng, talrige Knogler (men ikke et helt Skelet) af Rensdyr, Jærv, Vildhest, Rype, Svane, Trane, Gæs o. a. Rensdyrknoglerne var langt de talrigste. Der fandtes Hovedskaller, fra hvilke Takkerne var afskaarne, Halshvirvler, der laa i Sammenhæng, saa man kunde se, at Halsene var kastede ud fra Bopladsen med Sener og rime-ligvis Muskler endnu fastsiddende, Takker, saavel naturlig afkastede som afskaarne fra Hovedskallen. Af over 100 Takker var omkring 90 bearbejdede paa den Maade, at der var udskaaret lange Spaaner af dem. Ogsaa enkelte mærkelige Benredskaber er fundne. Fundet, der tilhører den af G. Schwantes opstillede Wellingsbüttel- eller Hamburg-Kultur, er af største Betydning for Studiet af Menneskets Indvandring til Norden. Der foreligger endnu kun foreløbige Meddelelser om Fundet, nlg.:

A. Rust, 1934: Eine Rentierjägerfundstätte in Norddeutschland. »Forschung und Fortschritte«. 10. Jahrg. Nr. 12, S. 150.

— 1934: Die eiszeitlichen Bewohner Schleswig-Holsteins vor 17000 Jahren. »Kieler Neuesten Nachrichten« vom 11. Novbr. Nr. 264.

GUSTAV SCHWANTES, 1934: Vorgeschichte. I VOLQUARD PAULS und OTTO SCHEEL: Geschichte Schleswig-Holsteins. Bd. 1. Neumünster.

Frk. Karen Callisen holdt Foredrag om nye Boringer i Kaolin-omraadet ved Rønne og ledsagede det med Lysbilleder.

Se: KAREN CALLISEN, 1934: Das Grundgebirge von Bornholm. D. G. U. 2. Række Nr. 50, S. 261—66.

Mødet den 12. November 1934.

Hr. Keld Milthers holdt Foredrag om Jökelløbet i Island i Paasken 1934 og

Hr. Niels Nielsen om vulkansk Virksomhed i Vatnajökul 1934. Foredragene, der begge var ledsaget af Lysbilleder, vil blive trykte i Det Kgl. Danske Geografiske Selskabs Publikationer.

Mødet den 26. November 1934.

Hr. Johs. Iversen talte om Vildhestefund fra Overgang mellem Tundra- og Skovtid i Danmark, og

Hr. Hilmar Ødum om marint Pliocæn i Danmark. Begge Foredragene er trykt i dette Hefte henholdsvis S. 327—40 og S. 359—70.

Mødet den 10. Decemcer 1934.

Frk. **Sophie Petersen** fortalte om geologiske Rejseindtryk fra Syd-Afrika og ledsagede Foredraget med Lysbilleder. Foredraget vil blive trykt i »Naturens Verden« 18. Aarg. 1935.

Derefter fandt en lille selskabelig Sammenkomst Sted.

Det KGL. DANSKE GEOGRAFISKE SELSKAB indbød D. G. F. til at overvære Selskabets Mindefest for Dr. Knud Rasmussen Tirsdag den 23. Januar 1934 Kl. 19⁵⁰ i Raadhushallen; af Pladshensyn kunde der dog kun stilles et begrænset Antal Billetter til Foreningens Raadighed.

GEOGRAFFORENINGEN indbød D. G. F.'s Medlemmer til at overvære den nævnte Forenings Møde Mandag den 30. April 1934 i Geografisk Laboratorium, hvor Professor JOHS. WITT fra Mukden talte om den politiske Situation i Østen.

Mandag den 26. November 1934 fyldte Foreningens mangeaarige Medlem, fhv. Kæmner I. O. BRANDORFF 80 Aar og samme Dag blev han undnævnt til Æresborger i sin Fødeby Kolding.

D. G. F. sendte ham telegrafisk sin hjerteligste Lykønskning og takkede ham for hans aldrig svigtende Interesse for Geologien i Almindelighed og Koldingegnens Geologi i Særdeleshed.

Dansk Geologisk Forenings Aarsregnskab. 1933.

<i>Indtægt.</i>	<i>Udgift.</i>
Kassebehd. 1/1 ..... Kr. 824.23	Møder..... Kr. 661.23
Statstilskud..... - 431.25	Tidsskrift.....
Kontingent 1933..... - 1740.00	Bd. 8, Hf. 2: 1213.80
Salg af »Meddelelser«. - 82.36	Bd. 8, Hf. 3: 226.74 - 1440.54
Salg fra Bytteforbin-	Ekspursioner..... - 89.27
delsler..... - 44.60	Opkr. af Kontingent. - 71.00
Renter etc. .... - 83.91	Diverse..... - 141.78
	Kassebeh. 31/12 .... - 802.53
Ialt Kr. 3206.35	Ialt Kr. 3206.35

Status ^{31/12} 1933.

<i>Aktiver.</i>	<i>Passiver.</i>
Kassebeholdning..... Kr. 802.53	Gæld til Bogtrykker
Livsv. Medlemmers	anslaaet til..... Kr. 1200.00
Konto..... - 800.00	
Ialt Kr. 1602.53	Ialt ca. Kr. 1200.00